

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษา ในด้าน

1. ครูสังคมศึกษา
2. นักเรียน
3. การจัดการเรียนการสอน
4. สภาพแวดล้อมทางโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 24 โรงเรียน เป็นครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 72 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคปลาย ปีการศึกษา 2529 จำนวน 360 คน รวมตัวอย่างประชากรทั้งสิ้น 432 คน การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นหลายชั้นตอน (Multi-Stage Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจคำตอบ (Check list) เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) เป็นข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษา 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ปัจจัยด้านครูสังคมศึกษา

- 2) ปัจจัยด้านนักเรียน
- 3) ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน
- 4) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของ SPSSx ที่สถาบันคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยหาค่าร้อยละ เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม หาค่ามัธยเทศ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษา ในด้านครูสังคมศึกษา นักเรียน การจัดการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน นำเสนอข้อมูลวิเคราะห์แล้วในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ดังนี้

ครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี วุฒิทางการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมาคือปริญญาโท ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีจำนวนคาบที่สอนต่อสัปดาห์ส่วนมาก 16-20 คาบ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพศชายมากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่เลือกแผนการเรียนวิชาสามัญคณิตศาสตร์-วิทยาศาสตร์ โดยมีผลการเรียนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผ่านมาอยู่ในระดับเฉลี่ย 2-3 รองลงมา 3-4 ซึ่งจำนวนนักเรียนในชั้นเรียนส่วนใหญ่จะมีจำนวน 31-40 คนต่อชั้นเรียน ส่วนการใช้เวลาว่างของนักเรียนที่ชอบส่วนมากคือฟังวิทยุ อ่านหนังสือและดูโทรทัศน์

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษาตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษา และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

ปรากฏว่าปัจจัยโดยส่วนรวมที่มีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษามาก ได้แก่ปัจจัยด้านครูสังคมศึกษาและปัจจัยด้านนักเรียน ส่วนปัจจัยโดยส่วนรวมที่มีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษาปานกลาง ได้แก่ ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน

เมื่อพิจารณาปัจจัยแต่ละด้านในรายละเอียด ตามการรับรู้ของครูสังกัดศึกษาและนักเรียน ปรากฏว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนสังกัดศึกษา สรุปได้ดังนี้

2.1 ปัจจัยด้านครูสังกัดศึกษา

ตามการรับรู้ของครูสังกัดศึกษาปรากฏว่า ปัจจัยด้านครูสังกัดศึกษาโดยส่วนรวม มีผลต่อการเรียนการสอนสังกัดศึกษามาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่าปัจจัยต่อไปนี้ มีผลต่อการเรียนการสอนปานกลาง ได้แก่ ครอบงำรายชื่อเอกสารตำราอ้างอิงประกอบการเรียนการสอน ครูใช้เครื่องมือวัดผลหลายแบบและมีการวัดผลหลายครั้ง ครูสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนเป็นกลุ่มและรายบุคคลตามความแตกต่างของนักเรียน ครูมีโอกาสทัศนศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ นอกนั้นเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนมาก

ตามการรับรู้ของนักเรียนปรากฏว่า ปัจจัยด้านครูสังกัดศึกษาโดยส่วนรวม มีผลต่อการเรียนการสอนสังกัดศึกษามาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่าปัจจัยต่อไปนี้ มีผลต่อการเรียนการสอนปานกลาง ได้แก่ ครอบงำรายชื่อเอกสารตำราอ้างอิงประกอบการเรียนการสอน ครูใช้เทคนิคการสอนหลายแบบ เช่น การบรรยาย การอภิปรายกลุ่มย่อย การแก้ปัญหาคูณำเทคนิคการสอนใหม่มาทดลองสอน ครูเลือกใช้กิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับบทเรียน ครูใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลได้เหมาะสมกับจุดประสงค์ของบทเรียนและระดับจิตภาวะของนักเรียน ครูใช้เครื่องมือวัดผลหลายแบบและมีการวัดผลหลายครั้ง ครูให้การเสริมแรงแก่นักเรียน ครูส่งเสริมให้นักเรียนสรุปแนวคิดหรือความคิดรวบยอดได้ด้วยตนเอง ครูสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนเป็นกลุ่มและรายบุคคลตามความแตกต่างของนักเรียน ครูประเมินผลการสอนของตนเองเสมอ ครูนำผลการวิจัยเกี่ยวกับการสอนสังกัดศึกษามาใช้ปรับปรุงการสอน ครูมีโอกาสทัศนศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ นอกนั้นเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนมาก

ตามการรับรู้ของทั้งครูสังกัดศึกษาและนักเรียนปรากฏว่า ปัจจัยด้านครูสังกัดศึกษาโดยส่วนรวมมีผลต่อการเรียนการสอนสังกัดศึกษามาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่าปัจจัยต่อไปนี้ ครูสังกัดศึกษาเห็นว่ามีผลต่อการเรียนการสอนมาก ส่วนนักเรียนเห็นว่ามีผลต่อการเรียนการสอนปานกลาง ได้แก่ครูใช้เทคนิคการสอนหลายแบบ เช่น การบรรยาย การอภิปรายกลุ่มย่อย การแก้ปัญหาคูณำเทคนิคการสอนใหม่มาทดลอง ครูเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนได้เหมาะสมกับบทเรียน ครูใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลได้เหมาะสมกับจุดประสงค์ของบทเรียนและระดับจิตภาวะของนักเรียน ครูให้การเสริมแรงแก่นักเรียน ครูส่งเสริมให้นักเรียนสรุปแนวคิดหรือความคิดรวบยอดได้ด้วยตนเอง ครูประเมินผลการสอนของตนเองเสมอ ครูนำผลการวิจัยเกี่ยวกับการสอนสังกัดศึกษา

มาใช้ปรับปรุงการสอน

2.2 ปัจจัยด้านนักเรียน

ตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาปรากฏว่า ปัจจัยด้านนักเรียนโดยส่วนรวมมีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษามาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่าปัจจัยต่อไปนี้มีผลต่อการเรียนการสอนปานกลาง ได้แก่ นักเรียนสามารถลำดับเหตุการณ์ตามเวลาและสถานที่ นักเรียนรู้จักกำหนดขอบเขตเนื้อหาในการค้นคว้า นักเรียนมีความสามารถจับบันทึก สรุปย่อ รู้จักคิดวิเคราะห์วิจารณ์ มีความเป็นผู้นำ มีโอกาสท่องเที่ยวทัศนศึกษา นอกนั้นเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนมาก

ตามการรับรู้ของนักเรียนปัจจัยด้านนักเรียนโดยส่วนรวมมีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษามาก เมื่อพิจารณารายละเอียดปรากฏว่าปัจจัยต่อไปนี้มีผลต่อการเรียนการสอนปานกลาง ได้แก่ นักเรียนจดจำเนื้อหาได้ถูกต้องแม่นยำ มีโอกาสค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมีระบบ มีทักษะในการสังเกต นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านแผนที่ แผนภูมิ นักเรียนสามารถจำแนกแยกแยะและสรุปความจากข้อมูลที่ค้นคว้ามาได้ นักเรียนสามารถลำดับเหตุการณ์ตามเวลาและสถานที่ นักเรียนรู้จักกำหนดขอบเขตเนื้อหาในการค้นคว้า รู้จักวิธีการนำเสนอรายงานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การรายงานปากเปล่า การเขียนรายงาน การทำป้ายนิเทศ นิทรรศการ นำข้อมูลความรู้มาใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้ มีความเป็นผู้นำ สนใจการอ่านค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ สนใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น มีโอกาสท่องเที่ยวทัศนศึกษา นอกนั้นเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนมาก

ตามการรับรู้ของทั้งครูสังคมศึกษาและนักเรียนปรากฏว่า ปัจจัยด้านนักเรียนโดยส่วนรวมมีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษามาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่าปัจจัยต่อไปนี้มีผลต่อการเรียนการสอนมาก ส่วนนักเรียนเห็นว่ามีผลต่อการเรียนการสอนปานกลาง ได้แก่ นักเรียนจดจำเนื้อหาได้ถูกต้องแม่นยำ มีโอกาสค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมีระบบ มีทักษะในการสังเกต นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านแผนที่ แผนภูมิ สถิติ นักเรียนสามารถจำแนกแยกแยะและสรุปความจากข้อมูลที่ค้นคว้ามาได้ รู้จักวิธีการนำเสนอรายงานในรูปแบบต่าง ๆ นำข้อมูลความรู้มาใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา สนใจการอ่านค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ สนใจแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ยกเว้นปัจจัยต่อไปนี้ครูสังคมศึกษาเห็นว่ามีผลต่อการเรียนการสอนปานกลาง ส่วนนักเรียนเห็นว่ามีผลต่อการเรียนการสอนมาก ได้แก่ นักเรียนมีความจับบันทึก สรุปย่อ รู้จักคิดวิเคราะห์วิจารณ์

2.3 ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน

ตามการรับรู้ของปรากฏว่า ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษาปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า ปัจจัยต่อไปนี้ มีผลต่อการเรียนการสอนมาก ในด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ กิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้รับข้อมูลและเนื้อหาสาระ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการทำงานเป็นหมู่คณะ ในด้านประเภทสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ สิ่งพิมพ์ แผ่นป้ายแสดง รูปภาพ ภาพฉายทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว โสตอุปกรณ์ ในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ได้แก่ ประเมินผลครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านความรู้ ประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อื่นๆ ประเมินทุกครั้งเมื่อจบบทเรียน นอกนั้น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนปานกลาง

ตามการรับรู้ของนักเรียนปรากฏว่า ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษาปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า ปัจจัยต่อไปนี้ มีผลต่อการเรียนการสอนมาก ในด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ รูปแบบการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง ในด้านประเภทสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ สิ่งพิมพ์ ในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ได้แก่ ประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ประเมินผล อย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อื่นๆ นอกนั้น เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนปานกลาง

ตามการรับรู้ของทั้งครูสังคมศึกษาและนักเรียนปรากฏว่า ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษาปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่าปัจจัยต่อไปนี้ครูสังคมศึกษาเห็นว่า มีผลต่อการเรียนการสอนมาก ส่วนนักเรียนเห็นว่า มีผลต่อการเรียนการสอนปานกลาง ในด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ กิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้รับข้อมูลและเนื้อหาสาระ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการทำงานเป็นหมู่คณะ ในด้านประเภทสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ แผ่นป้ายแสดง รูปภาพ ภาพฉายทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว โสตอุปกรณ์ ในด้านการวัดและประเมินผลการเรียนการสอน ได้แก่ ประเมินผลให้ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ ประเมินผลทุกครั้งเมื่อจบบทเรียน ยกเว้นปัจจัยต่อไปนี้ครูสังคมศึกษาเห็นว่า มีผลต่อการเรียนการสอนปานกลาง ส่วนนักเรียนเห็นว่า มีผลต่อการเรียนการสอนมากในด้านวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ รูปแบบการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง

2.4 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน

ตามการรับรู้ของครูสังกัดศึกษาปรางกว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน โดยส่วนรวมมีผลต่อการเรียนการสอนสังกัดศึกษาปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า ปัจจัยต่อไปนี้มีผลต่อการเรียนการสอนมาก ได้แก่ การเดินทางไปโรงเรียนสะดวกและรวดเร็ว บริเวณโรงเรียนสะอาดร่มรื่นมีที่พักผ่อนอย่างพอเพียง ห้องเรียนมีเนื้อที่พอเพียงในการจัดกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสะดวก ระบบแสง เสียงและการถ่ายเทอากาศในชั้นเรียนมีสภาพที่เหมาะสม ห้องสมุดมีหนังสือให้ค้นคว้าอย่างพอเพียง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนมีความอบอุ่น ครูมีความเข้าใจนักเรียนและมีความเป็นมิตรและช่วยเหลือนักเรียน นักเรียนด้วยกันมีการแข่งขันที่จะทำให้คะแนนหรือเกรดดีขึ้น นอกนั้นเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนปานกลาง

ตามการรับรู้ของนักเรียนปรากฏว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนโดยส่วนรวมมีผลต่อการเรียนการสอนสังกัดศึกษาปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า ปัจจัยต่อไปนี้มีผลต่อการเรียนการสอนมาก ได้แก่ การเดินทางไปโรงเรียนสะดวกต่อการเดินทาง ห้องเรียนมีเนื้อที่พอเพียงในการจัดกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสะดวก ลักษณะโต๊ะ เก้าอี้สามารถจัดให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนได้หลายรูปแบบ ระบบแสงเสียง และการถ่ายเทอากาศในชั้นเรียนมีสภาพที่เหมาะสม ห้องสมุดมีหนังสือให้ค้นคว้าอย่างพอเพียง ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนมีความอบอุ่น ครูมีความเข้าใจนักเรียนมีความเป็นมิตรและช่วยเหลือนักเรียน นักเรียนด้วยกันมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันช่วยเหลือและเป็นมิตรต่อกัน นอกนั้นเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนปานกลาง

ตามการรับรู้ของทั้งครูสังกัดศึกษาและนักเรียนปรากฏว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน โดยส่วนรวมมีผลต่อการเรียนการสอนสังกัดศึกษาปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปรากฏว่า ปัจจัยต่อไปนี้มีผลต่อการเรียนการสอนปานกลาง ส่วนนักเรียนเห็นว่า มีผลต่อการเรียนการสอนมาก ได้แก่ อาคารเรียนติดต่อกันสะดวกต่อการเดินทาง ลักษณะโต๊ะ เก้าอี้ สามารถจัดให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนได้หลายรูปแบบ ยกเว้นปัจจัยต่อไปนี้มีผลต่อการเรียนการสอนปานกลาง ส่วนนักเรียนเห็นว่า มีผลต่อการเรียนการสอนปานกลาง คือนักเรียนด้วยกันมีการแข่งขันที่จะทำให้คะแนนหรือเกรดดีขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายเรื่อง "ปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนการสอนสังกัดศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังกัดศึกษาและนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" ผู้วิจัยได้แยกอภิปรายเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1. ปัจจัยด้านครูสังคมศึกษา

ตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาและนักเรียนปรากฏว่า ปัจจัยด้านครูสังคมศึกษาโดยส่วนรวมมีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษามาก จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทำให้เห็นว่าครูเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอน เพราะเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการจัดการศึกษานั้น ครูเป็นผู้มีบทบาทอย่างสำคัญ ดังในผลการวิจัยของ จินตนา มาพวง (2520:60) และลัดดาวัลย์ ชมมณฑา (2520: 74) พบว่าตัวประกอบที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอน คือ ลักษณะของอาจารย์ นอกจากนั้นจากการประชุมระดับรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการของยูเนสโก (UNESCO 1965: 107) ได้สรุปผลว่าคุณภาพของครูเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะเป็นตัวกำหนดค้ำถ่อรายขยายทางการศึกษา ทั้งทางปริมาณและคุณภาพ การขาดแคลนครู อุปกรณ์การสอน ยังไม่ทำให้เกิดความฉ้อหลังทางการศึกษาเท่ากับการขาดแคลนครูที่เหมาะสม

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของปัจจัยด้านครูสังคมศึกษา ปรากฏว่าปัจจัยต่อไปนี้ ครูสังคมศึกษาเห็นว่ามีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษามาก ส่วนนักเรียนเห็นว่ามีผลต่อการเรียนการสอนปานกลาง ได้แก่ ครูใช้เทคนิคการสอนหลายแบบ เช่น การบรรยาย การอภิปรายกลุ่มย่อย การแก้ปัญหา ครูนำเทคนิคการสอนใหม่เข้ามาทดลองสอน ครูเลือกใช้กิจกรรมการเรียนที่ได้เหมาะสมกับบทเรียน เหตุที่ครูสังคมศึกษาเห็นว่าปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการเรียนการสอนมากอาจเป็นเพราะว่าครูสังคมศึกษาเห็นว่า เทคนิคการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นวิธีการที่จะช่วยส่งเสริมต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษา กล่าวคือ เทคนิควิธีสอนและกิจกรรมต่างๆ จะช่วยพัฒนานักเรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ ถ้านักเรียนได้รับการฝึกฝนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบทเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้ใช้ศักยภาพของนักเรียนอย่างเต็มที่เพื่อบรรลุจุดประสงค์การเรียน ดังผลการวิจัยของ สุนทรียา เปรมวารี (2523: 46-51) ได้นำวิธีสอนแบบสืบสอบไปทดลองสอนแล้ว พบว่านักเรียนชอบเรียนวิธีสืบสอบเพราะช่วยส่งเสริมให้ฝึกทักษะการคิด และการศึกษาค้นคว้า ในขณะที่กลุ่มที่เรียนแบบบรรยายเห็นว่าการเรียนแบบบรรยายช่วยให้เข้าใจและจดจำเนื้อหาวิชาได้ดี โดยทั้งสองกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน และจากผลการวิจัยของ ไบรอน จี แมสซาลัส (Byron G. Massialas 1961: 1529-A) พบว่านักเรียนกลุ่มที่เรียนโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์มีความสามารถในการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถใช้ความรู้และเหตุผลของตนเองและพัฒนาทักษะการคิด สามารถวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล มีความสามารถในการอภิปรายอย่างมีเหตุผลมากกว่านักเรียน ที่ได้รับการสอนแบบบรรยาย นอกจากนั้นผลการวิจัยของ เจมส์ เวสเลย์ แมคโคลแกน (James

Wesley Mccoleman 1974: 109-A) พบว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดการสอนร่วมกับการอภิปราย เป็นกลุ่มย่อย มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ใช้ชุดการสอนเพียงอย่างเดียว และผลการวิจัยของ ลีน ออร์โน และคณะ (Lyn Corno and Others 1980: 123) พบว่า การให้นักเรียน เป็นศูนย์กลางมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนจะช่วยเพิ่มสัมฤทธิ์ผลในการเรียนให้มากขึ้น

ส่วนนักเรียนเห็นว่าปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษาปานกลาง อาจเป็นเพราะนักเรียนมีความเคยชินกับการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง โดยครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ให้นักเรียนและขาดการกระตุ้นให้ใช้ทักษะในการเรียน และไม่คุ้นเคยวิธีการเรียนวิธีอื่น ๆ หรือครู อาจจะไม่จัด กิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ น้อยไป เช่น การอภิปรายกลุ่มย่อย การแก้ปัญหา คั่งผลการวิจัยของวิรัช กลิ่นสุบรรณ (2530: 109) พบว่าครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิชาเหตุการณ์ปัจจุบันใช้วิธีสอนโดยการบรรยาย ซึ่งครูส่วนใหญ่ยังสอนโดยเน้นให้นักเรียนจดจำเนื้อหา เพื่อนำมาตอบคำถามในการสอบ ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าครูสังคมศึกษาควรที่จะนำเทคนิควิธีการสอน หลายแบบ และเทคนิคการสอนใหม่ๆ มาทดลองใช้ และเลือกใช้กิจกรรมการเรียนการสอนให้ เหมาะสมกับบทเรียน เพื่อฝึกฝนให้นักเรียนได้ใช้ทักษะในการเรียนเป็นการพัฒนานักเรียนให้บรรลุ จุดประสงค์การเรียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ ทั้งนี้ครูควรพิจารณานำเทคนิควิธีสอนและ กิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียน และจุดประสงค์การเรียน

2. ปัจจัยด้านนักเรียน

ตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาและนักเรียนปรากฏว่า ปัจจัยด้านนักเรียนโดยส่วน รวมมีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษามาก ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่านักเรียนเป็นหัวใจสำคัญ ในการเรียนการสอนทั้งนี้เพราะหน้าที่เรียนเป็นของนักเรียน กระบวนการเรียนการสอนจะเริ่มเมื่อ นักเรียนเริ่มแสวงหาคำตอบด้วยตัวของนักเรียนเอง นักเรียนจึงเป็นปัจจัยสำคัญมาก ในกระบวนการเรียนการสอน

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของปัจจัยด้านนักเรียนปรากฏว่า ปัจจัยต่อไปนี้ครู สังคมศึกษาเห็นว่าผลต่อการเรียนการสอนมาก ส่วนนักเรียนเห็นว่าผลต่อการเรียนการสอน ปานกลาง ได้แก่ นักเรียนมีโอกาสดักค้นคว้าแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างมีระบบ มีทักษะในการ สังเกต นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านแผนที่ แผนที่ สถิติ นักเรียนสามารถจำแนกแยกแยะและ สรุปความจากข้อมูลที่ค้นคว้ามาได้ วิธีการนำเสนอรายงานในรูปแบบต่างๆ นำข้อมูลความรู้มาใช้ในการ ตัดสินใจ แก้ปัญหา สนใจการอ่านค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ สนใจการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น กับผู้อื่น ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าครูสังคมศึกษาเห็นความสำคัญของทักษะในการเรียน เป็นสิ่ง จำเป็นสำหรับนักเรียนในการเรียนการสอนสังคมศึกษา เพราะในการเรียนสังคมศึกษา นักเรียนจะ

สามารถเรียนรู้ได้ก็จำเป็นต้องอาศัยทักษะในการเรียน ได้แก่ ทักษะทางวิชาการ เช่น การค้นคว้า แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการสังเกต ทักษะการอ่านแผนที่ แผนภูมิ สถิติ สามารถจำแนก แยกแยะข้อมูล ทักษะการนำเสนอรายงาน นำข้อมูลความรู้มาใช้ในการตัดสินใจ และทักษะทางสังคม เช่น สนใจการอ่าน ค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ สนใจการแลกเปลี่ยนความคิดกับผู้อื่นดังปรากฏในผลการวิจัยของ วาร์เรน แอล ฮาสเลม และวิลเลียม เอฟ บราว (Warren L. Haslem and William F. Brow 1968: 223-226) พบว่าการสอนทักษะทางการเรียนให้กลุ่มทดลองเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียน ช่วยให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนเพิ่มขึ้น ถ้าสอนอย่างเหมาะสม และถูกต้อง นอกจากนี้ ผลการวิจัยของ เจย์ เอ เบอห์แมน และคณะ (Jay A. Behrman and others 1984: 326-331) พบว่านักศึกษาที่เรียนทักษะการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผู้ไม่ได้เรียนทักษะการเรียนรู้ และยังมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผู้ไม่ได้เรียนทักษะการเรียนรู้ในปีที่ 3 จึงนับว่า โครงสร้างของทักษะการเรียนรู้มีผลได้ในระยะยาว และผลการวิจัยของ อรพินทร์ ชูชม (2522: 92-103) พบว่าทักษะการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย

ส่วนนักเรียนเห็นว่าปัจจัยดังกล่าวซึ่งเป็นทักษะในการเรียนมีผลต่อการเรียนการสอน สังคมศึกษาปานกลาง แสดงว่านักเรียนยังเห็นความสำคัญของทักษะในการเรียนไม่มากเท่าที่ควร อาจเป็นเพราะนักเรียนขาดการกระตุ้นส่งเสริมให้ใช้ทักษะในการเรียนดังกล่าว ดังผลการวิจัยของ วิชัย จันทรเทพา (2524: 115) พบว่านักเรียนขาดทักษะในการอธิบายแสดงความคิดเห็น และ ผลการวิจัยของ วิรัช กลิ่นสุบรรณ (2530: 51) พบว่านักเรียนขาดทักษะในด้านการค้นคว้ารายงาน ประกอบการเรียน ข้อสังเกตที่น่าสนใจคือนักเรียนเห็นว่า ความสามารถฉบับที่ ๓ สรุปย่อมีผลต่อการเรียนการสอนมาก นักเรียนมีความเห็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะนักเรียนมีความคุ้นเคยและเคยชินกับวิธีการเรียนดังกล่าวจึงเห็นว่ามีผลสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แอนนิส ลินดา และเดวิด เจ เคนท์ (Annis Linda and David J. Kent 1978/1979: 92-95) พบว่า เทคนิคทางการเรียนตลอดจนความคุ้นเคยเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะสร้างประสิทธิภาพทางการเรียน นอกจากนี้ยังพบว่าเทคนิคทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ การขีดเส้นใต้ และการจับบันทึก

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่าครูสังคมศึกษาควรตระหนักและเร่งรีบฝึกฝน ทักษะในการเรียนสังคมศึกษาให้ถูกต้องและเหมาะสมกับบทเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาตาม จุดประสงค์ของการเรียนวิชาสังคมศึกษาอย่างแท้จริง

3. ปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน

ตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาและนักเรียนปรากฏว่า ปัจจัยด้านการเรียนการสอน โดยส่วนรวมมีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษาปานกลาง จากผลการวิจัยครั้งนี้ทั้งครูสังคมศึกษาและนักเรียนเห็นว่าปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอนมีความสำคัญไม่มากเท่ากับปัจจัยด้านครูสังคมศึกษา และปัจจัยด้านนักเรียน แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยมีความเห็นว่าปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน นับเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมในการดำเนินการสอนของครูให้บรรลุจุดประสงค์ ทั้งนี้ครูสังคมศึกษาต้องพิจารณาเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับจุดประสงค์ของบทเรียน สื่อการเรียนการสอนและตัวนักเรียนเป็นสำคัญ

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน ปรากฏว่าปัจจัยต่อไปที่ครูสังคมศึกษาเห็นว่าผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษามาก ส่วนนักเรียนเห็นว่าผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษาปานกลาง ได้แก่ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงความสามารถเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะในการทำงานเป็นหมู่คณะ ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าครูสังคมศึกษาเห็นความสำคัญของกิจกรรมที่จะช่วยให้นักเรียนสามารถเชิงสร้างสรรค์ และให้นักเรียนมีทักษะในการทำงานเป็นหมู่คณะ ดังผลการวิจัยของ เยาวพา เคชะคุปต์ (2517: 239) พบว่าการเรียนการสอนตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์จะช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ได้รับการฝึกทักษะปลูกฝังทัศนคติค่านิยมตลอดจนส่งเสริม มนุษย์สัมพันธ์ที่ระหว่างนักเรียน และส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้อย่างประชาธิปไตยไปพร้อมๆกัน และผลการวิจัยของ ฉันทนา ภาคภงกช (2518: 59) นันทนา เทพวิรัช (2519: 49) และ สุภาพรณ พวงจันเพชร (2520: 48-49) พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์จะมีทัศนคติด้านมนุษย์สัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกว่านักเรียนที่เรียนด้วยการสอนแบบธรรมดา และวิธีการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ช่วยทำให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านทักษะและเจตคติการทำงานกลุ่มได้ดีขึ้น

การทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ได้ดีคืออาศัยสมาชิกของกลุ่มเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญควรมีพฤติกรรมในเชิงเสริมการทำงานร่วมกัน เช่น การรู้จักให้และการรับความร่วมมือ การรู้จักรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น การรู้จักยอมรับผู้อื่น การรู้จักให้ข้อเสนอแนะ ข้อติชม ด้วยวิธีที่ดีและสร้างสรรค์การมีความสามารถในการรับฟัง การรู้จักสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างตนเองกับผู้อื่น การรู้จักร่วมมือกันแก้ปัญหาและการรู้จักร่วมกันสร้างสรรค์บรรยากาศที่อบอุ่น อันจะเป็นทักษะทางสังคมที่สำคัญในการเรียนสังคมศึกษาให้บรรลุจุดประสงค์ได้อย่างดี ด้วยเหตุนี้ครูสังคมศึกษาจึงเห็นว่ากิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนมีทักษะในการทำงานเป็นหมู่คณะจึงเป็นวิธีการที่จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนสังคมศึกษาดีขึ้น

ส่วนนักเรียนเห็นว่าปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษาปานกลาง อาจเป็นเพราะว่านักเรียนยังไม่ได้รับการฝึกฝนทักษะในการเรียน ดังผลการวิจัยของ วิรัช กลิ่นสุบรรณ (2530: 64) และวิชัย จันทรเทพา (2524: 115) พบว่านักเรียนไม่มีทักษะในด้านการอภิปราย แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทเรียน แต่มีประเด็นที่น่าสนใจคือ นักเรียนเห็นว่ารูปแบบการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่นักเรียน โดยการบรรยาย สาธิต การใช้คำถาม มีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษามาก ส่วนครูสังคมศึกษาเห็นว่ามีผลต่อการเรียนการสอนปานกลาง ผลการวิจัยดังนี้จะเห็นว่าครูสังคมศึกษาและนักเรียนมีความเห็นไม่ตรงกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักเรียนมีความคุ้นเคยกับวิธีการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง ซึ่งยังเป็นวิธีที่ครูสังคมศึกษายังนิยมใช้สอนอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นว่านักเรียนอาจขาดแรงกระตุ้นในการใช้ทักษะแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจึงมีความเห็นว่าครูสังคมศึกษาต้องเป็นผู้มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน ดังปรากฏผลการวิจัยครั้งนี้ในปัจจัยด้านครูสังคมศึกษา เมื่อมาสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนจึงปรากฏว่านักเรียนเห็นว่าการศึกษาที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนจะมีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษามาก เจตคติของนักเรียนเช่นนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าครูสังคมศึกษาควรตระหนักและเร่งปรับเปลี่ยนเจตคติดังกล่าว เพราะจะทำให้ให้นักเรียนไม่ได้รับการพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้อันเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหาและตัดสินใจ ซึ่งเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม วิธีสอนทั้งโดยครูเป็นศูนย์กลางและนักเรียนเป็นศูนย์กลางแม้จะมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนไม่แตกต่างกัน ดังผลการวิจัยของ สุนทรียา เปรมวารี (2523: 48) เท็ดดูนา แสงสระศรี (2523: 61) และไบรอน จี แมสเซียลัส (Byron G. Massialas 1961: 1529-A) พบว่าสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางกับนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีผลสัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน แต่การสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนจะได้รับการฝึกทักษะทางวิชาการและทักษะทางสังคม ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนเนื่องจากผลการวิจัยต่างๆ ไม่พบว่าวิธีการสอนวิธีใดวิธีหนึ่งเป็นวิธีสอนที่ดีที่สุด ดังนั้นครูสังคมศึกษาจึงควรนำเทคนิควิธีสอน และกิจกรรมหลาย ๆ แบบมาใช้ในการเรียนการสอนให้เหมาะสมโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาวิชาและความพร้อมของนักเรียนเป็นสำคัญ

4. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียน

ตามการรับรู้ของครูสังคมศึกษาและนักเรียนปรากฏว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนโดยส่วนรวมมีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษาปานกลาง จากผลการวิจัยครั้งนี้ อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนเป็นส่วนส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยบรรยากาศที่ดี

ทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพและบรรยากาศในชั้นเรียน ได้แก่ อาคารสถานที่ ตลอดจนปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกันให้ดำเนินไปด้วยดี

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางโรงเรียนปรากฏว่า ปัจจัยต่อไปที่ครูสังคมศึกษาเห็นว่าผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษามาก ส่วนนักเรียนเห็นว่าผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษาปานกลาง ได้แก่ นักเรียนด้วยกันมีการแข่งขันที่จะทำให้คะแนนหรือเกรดดีขึ้นจากผลการวิจัยดังนี้ อาจเป็นเพราะครูสังคมศึกษาเห็นว่าบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีการแข่งขันกันนั้นเป็นเครื่องกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น เพิ่มขึ้นในการเอาชนะคู่แข่ง ซึ่งมักจะพบในนักเรียนที่มีผลการเรียนดีจะมีความรู้สึกในการแข่งขันสูง ซึ่งอาจจะทำให้ครูสังคมศึกษาเห็นว่าบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีการแข่งขันทำให้นักเรียนมีคะแนนในการเรียนรู้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เควิต คัมบลิว จอห์นสัน และโรเจอร์ ที จอห์นสัน (David W. Johnson and Roger T. Johnson 1974: 213) พบว่าสภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนน่าจะมีลักษณะการเรียนแบบแข่งขันกันมากกว่าการเรียนแบบร่วมมือกัน และงานวิจัยของ วิลลาร์ด เอ็ม นีพ และกรอเรีย กรอสแมน (Willard M. Knip and Gloria Grossman 1979: 82) พบว่ากลุ่มที่จัดสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันและกลุ่มร่วมมือมีคะแนนไม่แตกต่างกัน ในระดับความเข้าใจ แต่กลุ่มที่จัดสภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันมีผลการทดสอบย่อยสูงกว่ากลุ่มร่วมมือ

ส่วนนักเรียนเห็นว่านักเรียนด้วยกันมีการแข่งขันที่จะทำให้คะแนนหรือเกรดดีขึ้นมีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษาปานกลางนั้น อาจเป็นเพราะนักเรียนเห็นว่าการศึกษาหากมีความร่วมมือช่วยเหลือกันด้วยดีแล้วจะเป็นผลดีในการช่วยให้นักเรียนที่มีผลการเรียนปานกลางและอ่อนได้สามารถเรียนรู้ร่วมกันกับนักเรียนที่มีผลการเรียนดี ดังผลการวิจัยของ เอ็ดเวิร์ด จี โจนส์ (Edward E. Jones 1967: 739) พบว่านักเรียนกลุ่มร่วมมือได้คะแนนมากกว่ากลุ่มแข่งขัน ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากการที่กลุ่มร่วมมือมีสมาชิกแสดงความคิดเห็นร่วมกันมากกว่ากลุ่มแข่งขัน ผลการวิจัยของ มอร์ตัน โกลด์แมน และคณะ (Morton Goldman and others 1977: 81-88) พบว่ากลุ่มร่วมมือทำงานดีกว่ากลุ่มแข่งขัน และผลงานของกลุ่มที่ดีที่สุดเมื่อมีการร่วมมือภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม การร่วมมือกันระหว่างกลุ่มดีกว่าการแข่งขันระหว่างกลุ่ม และการร่วมมือกันภายในกลุ่มดีกว่าการแข่งขันกันภายในกลุ่ม และงานวิจัยของ พรณี เกษกมล (2522: 55-56) พบว่ากลุ่มร่วมมือขนาดห้าคนมีคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาและคะแนนความคิดสร้างสรรค์สูงกว่า กลุ่มแข่งขันและกลุ่มควบคุมตามลำดับ นอกจากนี้ ชำรงศักดิ์ วัฒนจักร์ (2522: 10-13) ได้สรุปผลการวิจัยว่าบรรยากาศในการเรียนที่นักเรียนร่วมมือกันแก้ปัญหาหรือเรียนรู้ ไม่มีผลดีไปกว่าการที่นักเรียนแข่งขันกัน การใช้รางวัลเป็นสิ่งล่อใจ เช่น คะแนน และอื่นๆ ในสภาพการเรียนที่มีการแข่งขันเป็น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับครูสังคมศึกษา

1. ครูสังคมศึกษาควรศึกษาหาความรู้และทันต่อเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยติดตามจากสื่อมวลชนแขนงต่างๆทั้งของรัฐและเอกชน เพื่อนำความรู้ ในเหตุการณ์ปัจจุบันมาสัมพันธ์กับบทเรียน
2. ครูสังคมศึกษาควรศึกษาหาความรู้ทางวิชาชีพ เช่น เข้าร่วมการอบรม สัมมนา เพื่อนำความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอนและเทคโนโลยีต่างๆ มาใช้ในการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ครูสังคมศึกษาควรฝึกฝนให้นักเรียนได้พัฒนาทางทักษะในการเรียนควบคู่ไปกับการ พัฒนาความรู้ ความคิดและค่านิยมในการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา
4. ครูสังคมศึกษาควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้ และทักษะตลอดจน เจตคติแก่นักเรียนให้สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษา และจุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษา
5. ครูควรปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนทั้งในด้านวิชาการและคุณธรรม
6. ครูควรมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน กล่าวคือ ครูควรมีความเข้าใจนักเรียน เป็น มิตร และช่วยเหลือนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

1. ควรสนับสนุนให้ครูสังคมศึกษาได้รับการอบรม ศึกษาต่อ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ในสาขา สังคมศาสตร์ และสาขาวิชาชีพครู เพื่อนำความรู้ไปปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ
2. ควรอำนวยความสะดวกด้านสื่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะควรจัดห้องสมุดให้มี หนังสือค้นคว้าอย่างพอเพียงและได้มาตรฐาน
3. ควรจัดบริเวณโรงเรียนให้มีสภาพแวดล้อมที่สะอาดร่มรื่น มีที่นั่งพักผ่อนอย่างพอเพียง เอื้อต่อการพัฒนาลักษณะนิสัยที่ดีแก่นักเรียน
4. ควรจัดให้มีการนิเทศก์ภายในโรงเรียน และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่าง โรงเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและคุณภาพของครูให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ของมโนทัศน์ เจตคติและทักษะในการเรียนวิชา สังคมศึกษากับผลสัมฤทธิ์ในการเรียน

2. ควรวุฒิศึกษาของประกอบที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษา
3. ควรวุฒิศึกษาปัจจัยด้านอื่นที่มีผลต่อการเรียนการสอนสังคมศึกษา เช่น ปัจจัยด้านนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของรัฐบาล ตลอดจนแนวโน้มของปรัชญาการศึกษาและหลักสูตร ฯลฯ เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย